

SZERGEJ JESZENYIN

BOBIJ ÉS BARÁTOCSKÁM

KATYUSA NÓVÉREMNEK

Élt a faluban egy öregember, úgy hívtak, hogy Bobij. Volt az öregnek egy viskója, no meg egy kutyája. Járt a Bobij a környéket, kéregetett, és ha kapott valakitől egy darabka kenyeret, megette. A világ minden pénzéért sem vált volna meg a kutyájától, melyet ő mindig úgy hívott kedvesen, hogy Barátocskám. Ha elment az öreg a faluba, s bekopogott valamelyik ablakon, Barátocskám mindig ott állt mellette, és a farkát csóválta. Mintha csak ő is alamizsnára várt volna. Mondták is az emberek az öregnek: „Hallod-e, Bobij, miért nem kergeted el azt a kutyát, hisz neked sincs mit enned...” Ilyenkor az öreg csak ránézett szomorúan a beszélőre, ránézett... de nem mondott semmit. Szóltja Barátocskámat, elmegy az ablaktól, és nem veszi el a kenyeret. Nem volt bőbeszédű az öreg Bobij, ritkán állt ő szóba valakivel.

Megjött a tél, süvitve, sírva, sepri a havat maga előtt a hóvihar, egyik buckát hányja a másik után. Botjára támaszkodva küzd az öreg Bobij a buckákkal, az egyik tanyától a másikig megy vánszorogva, és Barátocskám ott fut mellette. Odadörgölődzik az öreghez, felnéz rá hűsége kutyaszemével, mintha csak azt mondaná:

– Senkinek nem kellünk, ugye, senkinek, senki sem hív be minket a házba melegedni, lám, egyedül vagyunk, mi ketten, egészen egyedül.

Ránéz a kutyára az öreg, rátekint, és mintha kitalálná gondolatait, válaszol is neki csendesen:

– Így van, Barátocskám, így van, de te soha ne hagyj el engem, maradj csak mellettem.

Megy, mendégél Bobij a kutyával, kínkeservesen eljut a viskóig, mely az övé, de régi és rozoga, és fűtve sincs. Ránéz az öreg a kemencére, körbenéz, keresgél, kutatgat, hátha befűthet, de fát – egy szálát sem talál. Ránéz Bobij Barátocskámra, a kutya csak áll, várja, mit mond a gazdi. Azt mondja neki halkán, de bátorítóan:

– Befoglak téged, Barátocskám, a szánkóba, és elmegyünk veled az erdőbe, szedünk ott sok rőzsét és száraz harasztot, elhozzuk, jól befűtünk vele a kemencébe, leheveredünk melléje, és melegedni fogunk mellette.

Befogja Bobij Barátocskámat a szánkóba, hoz rózsét és száraz harasztot, befűt a kemencébe, átöleli Barátocskámat a kemencénél, bundáját simogatja. Gondolataiba merül a kemencénél, eszébe jut minden, ami volt, szomorú mesét regél, elmond mindent végig, és fájdalom remeg a hangjában:

– Lám, Barátocskám, te egy szót sem szólsz, a szemed szürke és... okos, de tudom... tudom, hogy te mindent értesz.

Abbahagyta a sírás-rívást a szél és a hóvihar, már sokkal ritkábban fúj megveszekedetten, és egyszer csak csengve koppan a vízcsepp a tetőről. Olvad a hó, mind kevesebb lesz belőle.

Látja Bobij, múlik a tél, látja, és azt mondja Barátocskámnak:

– Gyöngy lesz az életünk, Barátocskám, ha megjön a tavasz.

Kisütött a fényes napocska, csörgedezni és zenélni kezdett a patak. Kínézett Bobij viskójának kis ablakán, és látja, a föld sem fehér már. Vastag, zöld rügyeket látni a fákon, tavaszi illat szállt felőlük. Csakhogy becsapták Bobijt az évei, és a tavaszi latyak megfogta az öreget.

A lába többször is összecsuklott, ha menni akart, köhögés fojtogatta a torkát, fáj a dereka és a háta, és egészen zavaros lett a tekintete.

Elolvadt a hó. Lombos lett az orgona az ablak előtt. Csakhogy az öreg mind ritkábban hagyta el a viskót. Fekszik a rongyain, s nem bír felállni.

Aztán mégis csak felkászálódott nagy nehezen, felállt, köhögött, szomorú lett. Azt mondja Barátocskámnak:

– Sajnos korai volt az örömünk, Barátocskám. Úgy látszik, eljön értem hamarosan a halál, csakhogy nincs kedvem meghalni... – és téged itt hagyni.

Beteg lett Bobij, nem kel fel, nem áll fel rongyairól, Barátocskám pedig nem megy el mellőle, érzi az öreg, közel a halál – érzi, ölelgeti Barátocskámat, és sír keservesen.

– Kire hagyjalak, Barátocskám? Az emberek mind kőszívűek, ridegek, idegenek. Jól megvoltunk veled, éldegéltünk, de lám, a halál elválaszt bennünket egymástól. Isten veled, Barátocskám, kedves barátom, érzem, közel a halál, már levegőt is alig tudok venni. Isten veled... majd gyere ki a síromhoz néha, és ne feledd öreg barátodat!

Átölelte Bobij Barátocskámat a nyakánál, erősen magához szorította, megvonaglott a teste – és elszállt a lelke.

Ott fekszik az öreg Bobij a rongyain holtan. Megértette Barátocskám, hogy a gazdája meghalt. Járkál a viskóban Barátocskám – az egyik sarokból a másikba szomorúan. Odamegy hozzá Barátocskám, megszagolja a halottat – megszagolja, és panaszosan vonítani kezd.

Kérdezzetik egymástól az emberek, hol van Bobij, miért nem jön ki a házából. Elhatározták, megnézik – megnézték, meglátták – megdöbben-tek. A megholt Bobij ott fekszik rongyain, a viskóban hullaszag – bűz van. A rongyok mellett ott ül a kutya, ül – búsan, szomorúan.

Fogták az emberek a halottat, kivitték, megmosták, felöltöztették – koporsóba tették, de a kutya is ott van a halott mellett. Viszik a halottat a templomba. A kutya nem tágít mellőlük. El akarják kergetni a kutyát – nem akarják beengedni a templomba. De Barátocskám is be akar menni a templomba, a csukott templomajtót ostromolja, vonít, alig áll a lábán az éhségtől és a bánattól.

Kivitték a halottat a temetőbe, kivitték – és földbe tették. Meghalt Bobij, nem kell ő senkinek, és könnyet sem ejt érte senki.

Vonít a hant felett Barátocskám, csak vonít – mancsával a földet kaparja. Ki akarja hantolni öreg barátját, ki akarja hantolni, hogy mellé feküdjön. Nem mozdul a sír mellől, nem eszik, csak bánkódik. Elfogytak Barátocskám erői, nem akar felállni, és már nem is tud felállni. Nézi Barátocskám a sírt, nézi, és vonít panaszosan. A földet kaparná mancsával, de már nem tudja a mancsát emelni. Elszorult Barátocskámnak a szíve... remegés fut végig a hátán, lógatja a fejét Barátocskám, lógatja, teste rázkódik, meg-rándul... és kimúlik a sírnál...

Suttogni kezdtek a sír felett a virágok, elstutogtak egy csoda mesét a madaraknak a barátságáról. Oda repült a sírhoz a kakukk, és a szomorúfűzre szállt. Ott ül a kakukk a szomorúfűzfán, és kakukkol bánatosan a sír fölött.

1917

Ortutay Péter fordítása